

JUGOSLAVIJA U HRVATSKOJ
IZLOŽBA, PROJEKT JANEZ JANŠA
ĐORĐE STANKOVIĆ (1944. – 2017.)
IKONOGRAFIJA MILENKA ĐURIĆA
KNJIGE, SOLUN GRAD DUHOVA

ISSN 1331 - 5439
прообјета

142

МАРТ 2018

просвјета

НОВИНЕ ЗА КУЛТУРУ

ISSN 1331-5439

ИЗДАВАЧ:

Српско културно друштво ПРОСВЈЕТА
www.prosvjeta.net, www.casopis.prosvjeta.net

ГЛАВНИ УРЕДНИК:

Чедомир Вишњић

УРЕДНИШТВО:

Горан Борковић, Чедомир Вишњић, Сања Шакић

РЕДАКЦИЈА:

Горан Борковић, Ненад Јовановић, Љиљана Вукашиновић
Милорад Новаковић, Чедомир Вишњић, Сања Шакић

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА:

Јово Чорак

ГРАФИЧКА УРЕДНИЦА:

Барбара Бласин

НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИЦИ:

Краљ Петар на положају за вријеме Церске битке, 1914.

ШТАМПА: Tiskara Zelina d.o.o

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Бериславићева 10, 10 000 Загреб

ТЕЛ: +385 1 4872 480

ФАКС: +385 1 4845 364

Убијежен у Министарству културе Републике Хрватске под бројем 644. Часопис је суфинансиран од Савјета за националне мањине Владе Републике Хрватске, Министарства за културу Републике Хрватске и Министарства културе и информисања Републике Србије. Излази у тиражи од 1 000 примјерака.

итпресут

JOHN BILLS, *AN ILLUSTRATED HISTORY OF SLAVIC MISERY*, LJUBLJANA: JOHN BILLS, 2017.

POVIJEST SLAVENSKOGA JADA

PIŠE: Anđelko Vlašić

Knjiga je podijeljena na deset poglavlja posvećenih Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Hrvatskoj, Makedoniji, Poljskoj, Slovačkoj, Sloveniji i Srbiji u kojima se sažeto opisuje povijest pojedinih naroda, a zatim slijedi u prosjeku desetak biografija slavnih ličnosti pojedinih naroda, ukupno 96 biografija slavenskih ličnosti iz navedenih naroda

John William Bills (1985.) velški je pisac, bloger i pustolov koji je nekoliko godina živio u Mostaru, Ljubljani i Beogradu, a trenutačno živi u Pragu. Pored knjige o kojoj će biti riječi, njegovi spisateljski pokušaji proizveli su nekoliko turističkih vodiča, a knjiga *An illustrated history of Slavic misery* vrlo vjerojatno predstavlja prvi u nizu naslova o povijesti i znamenitostima slavenskih naroda.¹

Prije objavljivanja knjige, Bills je na svojem blogu² periodično objavljivao tekstove o pojedinim slavim ličnostima sa slavenskih prostora koje ovo izdanje okuplja u cjelinu. Novčani iznos potreban za objavljivanje knjige prikupio je pomoću kampanje na internetskom poslužitelju *Kickstarter*, koji služi za skupno financiranje (*crowdfunding*) različitih kreativnih projekata.

U *Predgovoru* (XIII.-XVI. str.) se ističe da se knjiga ne usredotočuje na slavensku bijedu, kako joj naslov veli, nego upravo suprotno, na slavljene Slavena koji su postigli ili učinili nešto čime su promijenili svijet, bilo na dobro ili na loše – ali većinom na dobro, i koji „čine velik dio svijesti i ponosa pojedinih nacija“ (XIV.-XV. str.). Autor je istaknuo da je svje-

AN ILLUSTRATED HISTORY OF SLAVIC MISERY

John Bills

stan da piše o povijesti prepunoj proturječja i da je pokušao predstaviti šarenu i zanimljivu povijest slavenskih naroda kroz životopise njihovih više ili manje zaslužnih pojedinaca – znanstvenika, državnika, književnika i drugih ličnosti. Među navedene osobe uključuje i one pojedince koji možda nisu Slaveni, ali su odrasli u slavenskim državama i imali su istaknutu ulogu u njihovoj prošlosti. Autor navodi da knjigu nije zamislio kao tematizaciju slavenske mizerije, nego kao „ljubavno pismo“ posvećeno spomenutim narodima.

U *Uvodu* (1.-7. str.) autor je ustvrdio da je među svjetskom javnošću prisutna bipolarna slika o Slavenima, pa čak i slavofobija, odnosno da ih se u isto vrijeme smatra srdačnim i dobrodušnim narodima, ali i lijenim i glupim alkoholičarima (2. str.). Ustvrdje da su „Slaveni dali svijetu više nego što mnogi žele priznati“ (3. str.), i to kroz znanstvena, kulturna i druga postignuća i iznosi svoju namjeru da ovim izdanjem barem djelomično razbije navedene predrasude.

Knjiga je podijeljena na deset poglavlja posvećenih Bosni i Hercegovini, Bugarskoj, Crnoj Gori, Češkoj, Hrvatskoj, Makedoniji, Poljskoj, Slo-

¹ Svi koji žele doznati više informacija o autoru i njegovoj knjizi mogu mu poslati poruku na miseryslavic@gmail.com

² <https://anillustratedhistoryofslavicmisery.wordpress.com/>

vačkoj, Sloveniji i Srbiji. Poglavlja se sastoje od uvoda u kojima se sažeto opisuje povijest pojedinih naroda, a zatim slijedi u prosjeku desetak biografija slavnih ličnosti pojedinih naroda, ukupno 96 biografija slavenskih ličnosti iz navedenih naroda. Preostale tri slavenske države, Bjelorusiju, Rusiju i Ukrajinu, autor je ostavio za obraditi u svojoj narednoj knjizi, koja će biti istoga formata i posvećena jedino tim trima istočnoslavenskim narodima. Mozaična forma ove neobične povijesti sugerira da je nije potrebno čitati od početka do kraja, nego je moguće skakati s poglavlja na poglavlje i čitati pojedinačne biografije.

**Novčani iznos potreban
za objavljivanje
knjige prikupio je
pomoću kampanje na
internetskom poslužitelju
Kickstarter, koji služi
za skupno financiranje
(crowdfunding) različitih
kreativnih projekata**

Ogrativši se od ambicije pisanja akademskog ili političkog djela, Bills je s jedne strane posvuda unosio komične elemente, dok s druge strane kaže da je „nacionalističko mahanje kitom nešto što bi trebalo ostaviti u prošlosti“ (XV. str.). Iako se, dakle, ograđuje od političkih stavova, zadiranje u svijet politike bilo je neizbježno, pa se tako na brojnim mjestima upušta u nemušta tumačenja povijesnih sukoba Hrvata i Srba, a s druge strane jako se trudi da bilo kakvim drugim tituliranjem Makedonije osim kao „bivše jugoslavenske Republike Makedonije“ ne uvrijedi eventualne grčke čitatelje.

U knjizi se može pronaći popriličan broj pogrešno napisanih imena slavenskih osoba i mjesta, pogrešno prevedenih titula i fraza, te niz pogrešno protumačenih povijesnih događaja, ali to su većinom sitnice koje ne utječu na smislenost cjeline. Najmanje pogrešaka i najviše skladnih dijelova može se pronaći u poglavljima o državama u kojima je autor prebivao duže vremena, odnosno u biografijama bosanskih, čeških, srpskih i slovenskih ličnosti. Knjiga je prožeta humorističnim komentarima, doskočicama koje pridonose svježini i poletnosti teksta i naglašavaju komične crte pojedinih životopisa. Najupečatljiviji su opisi onih ličnosti koje odudaraju od standarda službenih nacionalnih povijesti (a standard su, kao i uvijek, kraljevi, predsjednici, razni političari i književnici) i opisuju osobe koje su najpoznatije kao učitelji/učiteljice, sportaši i drugo, ili pokazuju bijedu (ne samo slavenskih) života. Takva je, primjerice, priča o Miss opkoljenog Sarajeva, te priče o brojnim pristašama i pobornicima pokreta za ženska prava, kao što su Umihana Čuvidina, Staka Skenderova, Angela Vode, Veselinka Malinska i druge žene. Njihovo je djelovanje

mahom nepoznato i nepriznato u nacionalnim povijestima, pa ih ova alternativna povijest s pravom uključuje ističući kako zaslužuju da se o njima više govori. Najbolji dijelovi biografija su oni u kojima se autor odmiče od pukog nabiranja i iznošenja biografskih podataka i komentira percepciju Slavena među neslavenima, npr. percepciju bugarskih žena, koje se i dan-danas uglavnom objektivizira i doživljava lakima, mračnima i glupima (117. str.). Upravo je izostanak (inače tipičnog) zanemarivanja i prešućivanja ženskih ličnosti i ženskih doprinosa slavenskoj znanosti i kulturi ono što ovaj naslov čini drugačijim od sličnih projekata, jer je autor u patrijarhalnoj prošlosti slavenskih naroda uspio pronaći velik broj žena koje su zadužile svoje narode jednako i usprkos patrijarhalnom okruženju iz kojeg su potekle.

Drugo zanimljivo obilježje ove povijesti je da autor u njoj ne opisuje samo osobe koje se općenito doživljava kao pozitivne ličnosti i nacionalne junake, nego i one koji su na negativan način utjecali na povijest svojih naroda.

**U knjizi se može pronaći
popriličan broj pogrešno
napisanih imena
slavenskih osoba i mjesta,
pogrešno prevedenih titula
i fraza, te niz pogrešno
protumačenih povijesnih
događaja, ali to su većinom
sitnice koje ne utječu na
smislenost cjeline**

Autor je u *Epilogu* (551.-555. str.) ustvrdio da je razlog zbog kojega je napisao ovu knjigu osobna privrženost i zaljubljenost u slavenske narode koja se ne može objasniti, pa je iznio i svoju zabrinutost za budućnost slavenskog svijeta koji u današnje vrijeme sve više poprima naznake fašizma u sklopu svojih dnevnih politika. Slavenska mladež kao da poprima neke od onih karakteristika i stereotipa kojima ih neslaveni znaju označavati, i autoironično se na internetu predstavljaju kao alkoholizirani idioti u trenirkama marke *Adidas*, čime se nadopunjuje autorova doskočica o slavenskoj mizeriji.

Sve u svemu, ovu se knjigu može preporučiti čitateljima koji žele pronaći lako i humoristično štivo putem kojega bi se upoznali sa slavenskom poviješću. Unatoč ranije spomenutim nedostacima, vrijednost ovakvog tipa pisanja povijesti leži u tome što je neopterećen službenom verzijom povijesti i što je subverzivan u odnosu na nju. Neopterećena i neovisna pozicija ovakvoga djela omogućuje da se u njega uvrste ličnosti koje zaslužuju biti opisane bez obzira na to što ih nacionalne historiografije redovito zaobilaze.